

LABOR

Leto: II.

Maribor, četrtek 17. novembra 1921.

Številka: 260.

Pax aeterna.

Velika konferenca v Washingtonu je dala svoje delo. Ne glede na številne skeptične glasove in pesimistična mnenja upamo z Lloyd Georgeom, da ta konferenca zastopa resna mirovna stremilja in da bo imela zgodovinski pomen za bodočnost vsega človeštva. Dobro je, če si ob tej priliki ogledamo zgodovino modernega mirovnega gibanja.

Ideja o večnem miru se je pojavila že v starem veku in zablestela kakor redka kresnica tudi v mračnem srednjem veku. Novi vek ji je dal prvo konkretno podlago, ker je začel proučevati in polagoma uvajati mednarodno pravo. Izmed mnogih pacifistov, ki so s tiskano in živo besedo širili idejo mednarodnega sporazuma in mirnega reševanja vseh sporov, je vredno omeniti Ceha Komenskoga. Filozof Emanuel Kant je spisal knjigo »Zum ewigen Frieden«, v kateri je postavil sledeče preložitvene točke za svetovni mir:

1. Mirovni sklep, ki bi bil sklenjen s tajnimi pripravami za bodočo novo vojno, ne sme veljati.

2. Ne sme se dovoliti, da bi se samostojna država, bodisi velika ali mala, dala pridobiti s podedovanjem, zameno, kupovanjem ali darovanjem.

3. Potrebno je, da se oborožena vojska (miles perpetuus) počasi popolnoma razpusti.

4. Ne sme se dovoliti, da bi se država zadolževala za svoje zunanje namene.

5. Nobena država nima pravice, da bi se nasilno vmešavala v naprave in vlado druge države.

6. Nobena država nima pravice, da bi si v vojni z drugo državo dovoljevala takova sovražna dejanja, ki povzročajo na obeh straneh nezaupanje v bodoči mir.

To je teoretična podlaga svetovnega mira. Kant je stavljal tudi nekatere konkretne predloge, med njimi predlog o federaciji svobodnih držav, kakor ga je zastopal davno pred Kantom v svojem velikem načrtu (le grand dessein) Henrik IV., ki si je zamišljal republiko, sestavljeno od evropskih krščanskih držav, katero bi upravljal 60 članski senat, dočim bi vrhovno sodišče reševalo vse spore. Kant pa je postavil kardinalni pogoj, da pride do izvršitve vseh teh načrtov: med moralno in politiko ne sme biti nikakršnega spora. S tem je ves načrt, postavljen na praktična tla, padel v vodo in ostal samo načrt, teorija med teorijami. Sicer pa imamo v Kantovem spisu skoraj vse momente, katere je tekmo svetovne vojne formuliral in postavil na diplomatsko mizo ameriški prezident Woodrow Wilson.

Mirovno gibanje, ki se je pričelo organizirati v prvi polovici prejšnjega stoletja, je nastopilo z zahtevami, ki so računale z realnostjo in je zato doseglo nedvomno lepe uspehe. Njegov prvi uspeh je bil ustanovitev mednarodnih organizacij Rdečega križa in pripravljanje pogojev za mednarodno mednarodno pravo, ki ščiti zakone človečnosti tako v vojni kakor v mirnem času.

Mirovno gibanje je imelo svoje prve začetke na angleških tleh. L. 1842. je ustanovil Richard Corden družbo »Anti-Corn-Law-League« in v spodnji zbornici predlagal vsako leto naj bi se Anglija sporazumela z ostalimi državami in naj bi vse države osnovale razsodišče za mednarodne trgovinske spore. V Ameriki se je odzval Coldenovu klicu Burrixi in se posvetil mirovni propagandi.

Prvi mirovni kongresi so se vršili: v Bruselu 1848., v Frankfurtu, v Londonu 1863. Prvi glavni kongres pa je bil leta 1867. v Ženevi. Na tem kongresu so sprejeli predlog, naj bi se Evropa izpremenila v Združene države. Nadaljni kongresi: 1868. v Bernu, 1862., 1871 v Lausanni;

Sklepi kluba radikalnih pos'ancev.

LDU Beograd, 15. nov. »Samopodprava« poroča, da je poslanski klub radikalne stranke končal v soboto razpravo o političnem položaju in o delu narodne skupščine. Radikalni klub je po vsestranski razpravi bil v svojih sklepih soglasen. Klub je, kakor vedno doslej, ostal na oni višini, na kateri je radikalna stranka pri razpravi državnih in narodnih interesov poslovala. Klub se je bavil zlasti z vprašanjem proračuna in potrebe predložitve finančnih in drugih gospodarskih ter političnih zakonov, da bi se zboljšalo splošno gospodarsko stanje in državna uprava. Glede praktične

politike se je klub v načelu izrekel za sporazum z demokrati, pri čemur je naglašal potrebo, da se ta sporazum temeljito revidira radi uspešnega dela. Ker stoji na pragu zakonodajno delo skupščine, poudarja klub, da se imajo te izpremembe izvršiti brez odlašanja. Glede drugih strank, ki so zastopane v vladi, je ostal klub tudi nadalje na svojem stališču, da je sodelovanje muslimanskega kluba in SKS koristno in potrebno in da ni nobenih zaprek, da bi se tudi ti dve skupini ne udeleževali aktivno pri izdelavi novega sporazuma.

Pred kongresom radikalne stranke.

LDU Beograd, 15. nov. Glavni odbor radikalne stranke je sklenil, da se vrši kongres stranke za vso državo dne 11. dec. t. l. in da se določi nastopni dnevni red: 1. Predsednik glavnega odbora, Nikola Pašić, otvori kongres in pozdravi udeležence, nakar sledi konstituiranje predsedništva kongresa ter verifikacija pooblastil. 2. Poročilo glavnega odbora o zunanji politiki podala Nikola Pašić. 3. O notranji politiki poročata Joca Jovanović in dr. Laza Marković.

4. O gospodarski politiki poroča dr. Velizar Janković. 5. O finančni politiki poroča dr. Momčilo Ninčić. 6. O agrarni reformi poroča Krsta Miletić. O kolonizaciji pa dr. Dušan Grgin. 7. O socijalni politiki poroča Nikola Uzunović. — Glede poročila zastopnikov posameznih okrajev in županij, o organizaciji in stanju stranke, glede predlogov in vseh ostalih vprašanj naj se dopisuje članu glavnega odbora, Božidaru Maksimoviću, kateremu se ima pošiljati vse, kar se tiče kongresa.

Stališče velesil na washingtonski konferenci.

LDU Washington, 15. nov. Na današnji seji razorožitvene konference je Balfour formalno izjavil, da Anglija načelno sprejema ameriški predlog glede oboroževanja na morju. Admiral Kato je izjavil v imenu japonske vlade, da sprejema njegova vlada ameriški predlog s pridržkom. Schanzer je izjavil, da Italija odobrava ameriški predlog.

London, 15. nov. Iz Washingtona poročajo, da sta Briand in Schanzer sklenila, da bosta Francija in Italija v vseh vprašanjih, ki pridejo pred washingtonsko konferenco, postopili složno. Ta dogovor se ne nanaša samo na vprašanje razorožitve, marveč tudi na vsa ostala vprašanja.

Naš proračun.

LDU Beograd, 15. novembra. Te dni so bila končana proračunska dela za leto 1922. V proračunu je doseženo popolno ravnotežje. Proračunski načrt bo predložen narodni skupščini dne 19. t. m. v razpravo.

Iz finančnega ministrstva.

LDU Beograd, 15. novembra. V finančnem ministrstvu se je vršila konferenca pod predsedstvom zastopnika finančnega ministrstva dra. Krizmana. Na tej konferenci se je razpravljalo o zaključitvi dela za finančni zakon, v katerega so bila vstavljena važna določila zlasti glede plačevanja državnih obhodkov.

Trgovinska pogodba z Nemčijo.

LDU Beograd, 15. nov. Ministrskemu svetu je predložen načrt trgovinske pogodbe med našo državo in Nemčijo. Gospodarsko finančni komite je zakonski načrt že odobril.

Razmejitve z Bolgarijo.

LDU Beograd, 15. nov. Razmejitvena dela na Bolgarskem so prekinjena, ker je treba nekatera vprašanja rešiti pred poslaniško konferenco. V to svrhu sta obe državi odposlali v Pariz svoje delegate, ki bodo predložili poslaniški konferenci ta vprašanja.

Unifikacija trgovskega in obrtnega pouka.

LDU Beograd, 15. nov. Ministrstvo za trgovino in industrijo je sklicalo konferenco, na kateri se je razpravljalo o unifikaciji trgovskega in obrtnega pouka v vsej državi. Posvetovanja so se udeležili delegati vseh trgovskih, obrtnih in industrijskih zbornic ter trgovskih in obrtnih šol. Konferenco je otvoril minister za trgovino dr. Spaho.

Jugoslavija ne prizna novih albanskih mej.

DKU Washington, 15. nov. Jugoslavija je naznanila zaveznikom, da ne sprejme odločitve veleposlaniške konference glede albanskega vprašanja.

Sklicanje italijanske zbornice.

Rim, 15. novembra. Zbornica je sklicana na 24. t. m.

Dr. Beneš o dogodkih v Kraslicah.

DKU Praha, 15. novembra. Ministrski predsednik dr. Beneš je izjavil zastopniku izvrševalnega odbora nemške parlamentarne zveze, ki ga je nocoj posetil, med drugim tudi to, da se bo vlada še podrobno bavila z dogodki v Kraslicah in da pri tem ne bo postopala ozkosrčno, kar bi lahko izzvalo mnenje, da se hoče maščevati nad prebivalstvom, ker se ni odzvalo vpoklicem ob priliki mobilizacije.

Madžarska vojska.

LDU Budimpešta, 15. novembra. Minister za narodno obrambo pozivlje moško prebivalstvo od 17. do 36. leta, naj prostovoljno vstopi v narodno armado. Službena obveznost traja 12 let.

Iz Budimpešte.

LDU Dunaj, 15. novembra. Listi poročajo iz Budimpešte, da je bivši vojni minister general Sooss kot poveljnik vojaškega oddelka v nekem hotelu obkolil in aretirati tolpo neodgovornih elementov, ki so zadnje noči ogrožali v nočnih urah ceste v Budimpešti.

Baranjski begunci.

LDU Beograd, 15. nov. V posredovalnici za delo v Beogradu se je prijavilo vsega skupaj 756 baranjskih begunccev. Od teh je dobilo delo 400 oseb. Za ostale ni bilo mogoče dobiti služb potom posredovalnice, ker so večinoma intelektualci, ki ne poznajo našega jezika. Te so poslali v Veliko Kikindo, Samobor, Novi Sad in Ostijek. Večje število poslednjih pa je tudi odpotovalo v inozemstvo.

svetovni kongres l. 1890. v Londonu, leta 1891. v Rimu, leta 1892. v Bernu.

Mirovna ideja je postala tudi strankarsko-politični program, ki ga najodločnejše izraža mednarodna delavska asocijacija, osnovana l. 1863. od Marxa, kot pogoj za demokratični državni red.

V političnem svetu je zastopal mirovno idejo ruski car Nikolaj II., ki je dal inicijativo za veliki mirovni kongres v Haagu l. 1899. Drugi mirovni kongres se je vršil l. 1907., tretji bi se imel vršiti l. 1914. Vsi kongresi so razmišljali o problemu vojne in miru s pravnega stališča. Zato so pokazali več praktičnih uspehov. Sklenile so se mednarodne konvencije, ki vsaj nekoliko zadovoljuje humanitarne težnje civiliziranega človeštva. Tudi washingtonska konferenca se v tem ne razlikuje od prejšnjih kongresov.

Amerika o gospodarskem stanju Evrope.

Pred kratkim so trgovske zbornice Združenih držav poslale v Evropo komisijo, ki naj preštudira na licu mesta gospodarske razmere evropskih držav. — Vspeli teh, za bodoče odnose med novim in starim kontinentom zelo važnih poizvedb so obrazloženi v posebnem poročilu, ki so ga sedaj objavili. Poročilo omenja, da je komisija meseca junija prisostvovala v Londonu internacionalnemu kongresu trgov. zbornic in imela na ta način priliko stopiti v stik s finančnim in industrijskim svetom od večine evropskih držav. Po tem kongresu je komisija nastopila pot skozi Francijo, Čehoslovaško, Nemčijo in Avstrijo in se seznanila z ministri, bankirji, trgovci in industrijalci ter zastopniki delavstva omenjenih držav.

Poročilo je mnenja, da se je reducirala gospodarska delavnost sveta od svetovne vojne semi na več kot polovico tega, kar se je na tem polju vstvarilo l. 1914. Temu je iskati vzrok v tem, da veliko število trgovcev ne more več kupovati svojih produktov, ki jim manjkajo vsled male kupne sile njihovega denarja v inozemstvu. Kupovanje na kredit je nemogoče, ker ni mogoče predvideti, kako bo stanje njihovega denarja v plačilnem terminu. Posojilo je edini vir, da se izboljša njihova situacija, a to sredstvo bo ostalo toliko časa brez učinka, dokler ne dobe narodi večjega zaupanja v bodočnost.

V Čehoslovaški je presenetila komisijo energija, delavnost in živavost tega naroda, ki mora premagati toliko ovir in težav. Dežela porabi jedva 40 odst. svoje produkcije, vendar zavisi izvoz od tisoč vsakovrstnih problemov, od katerih je najvažnejši oni glede eksporta. Kaos, ki vlada v državah centralne Evrope, ovira sklepanje stalnih trgov. pogodb, provizorične pa se dostikrat ne uvažujejo. Češkoslovaška je prisiljena delati s 40 odst. svoje delavne zmoglosti. Tekstilne tovarne, ki kupujejo volno v Združenih državah, niso v stanu izvažati njih produkte v sosednje države in si vsled pomanjkanja denarnih sredstev ne morejo nabavljati surovin. Krediti, ki so zanjo potrebni, naj se ji dovolijo po splošnem finančnem načrtu, ki se naj uporabi za celo centralno Evropo in ki ga naj izdelajo velesile.

Komisija je bila nadalje mnenja, da imajo Združene države največji interes na tem, da popravi Nemčijo do zadnjih svojih delavnih sil škodo, ki jo je napravila. Sveč ne more nikakor dopustiti, da dežela, ki je vzrok vsega zla, nosi samo mali del posledic, največji del pa da bi nosili narodi, ki so bili njene žrtve. Komisija je konstatirala v Nemčiji, da je del nemških industrijalcev mnenja, da se mora storjena škoda povrniti z delom in pomanjkanjem, dočim drugi, ki se hočejo iz-

ogniti obveznostim, zastopajo stališče, da je dežela nezmožna poplačati vso škodo. V tem jih podpirajo monarhisti in militaristi, kojih vpliv je še vedno velik. Združene države in zavezniki naj na vsak način onemogočijo, da ne dospe stranke, ki so danes v manjšini, zopet do veljave in če te nočejo reparacijskih obvez izpolniti, naj se zavezniki zopet strnejo in na ta način dokažejo Nemčiji, da se ji ne bo dovolilo izogniti se njenim obvezam in dolžnostim.

V Poljski ovira gospodarski preporod predvsem bedno stanje njene valute, nadalje večne homatije s sosednjimi državami, predvsem z Rusijo, ki Poljsko vedno sili vzdrževati veliko armado. Ta država trpi bolj kot vse druge vsled pomanjkanja zaupanja v bodočnost in vsled trajnega strahu pred novimi vojnami.

V Avstriji in posebno na Dunaju se najbolj očitno kažejo težave, ki ovirajo preporod centralne Evrope. Avstrija nima nikakih trgovskih zvez z inozemstvom, manjka ji potrebnega blaga.

Poročilo sklepa s konstatacijo da se niti zapadna, niti centralna Evropa ne more rešiti iz sedanje situacije brez uspešne pomoči Združenih držav. Vsled sodelovanja v svetovni vojni imajo Združene države nepreklicno dolžnost sodelovati na zopetni vpostavitvi gospodarskega življenja sveta, bodisi s spremembo versajlske pogodbe, da jo prilagode svojim političnim zahtevam, ali pa, da se sploh ne brigajo več za to pogodbo.

Notranja in zunanja politika.

*** Vladna kriza v nestrankarski luči.** Sušacke »Primorske novine«, ki zastopajo nestrankarsko stališče in se drže samo čistih načel jugoslovenstva in demokracije, razmotrivajo v nedeljski številki o vladni krizi, označujejo negativne strani sedanje vladne koalicije ter pišejo med drugim: »Vzlic vsem tem negativnim stranem je v današnji parlamentarni situaciji ta skupina (demokr.-radik. Op. ur.) edina, ki lahko po svoji moči imponira, ki ima vsaj nekaj izkustev in ki je toliko homogena, da ne bo na ljubo demagoškim kratkotrajnim uspehom stavila na kocko vsega, kar mora biti sveto in nerazrušljivo: jedinstvo naroda in države... Največ napadov in debelo tiskanih vesti o krizi prinašajo danes tisti listi, ki nimajo dovolj poguma, da bi si zamislili v pravi sliki položaj, ki bi utegnil nastati in ki nimajo toliko razumevanja in ljubezni do naše domovine, da bi opustili to napadanje, ako sami ne morejo postaviti nič boljšega... Pod nobenim pogojem ne smemo dovoliti, da bi mogli razni zakrinkani tradicionalisti, separatisti, reakcionarci še enkrat postaviti na kocko ono, kar je izvršeno. Pod nobenim pogojem se ne smemo dotikati onega, kar

Dušan S. Nikolajević:

V Topčideru.*

Spominjam se, kako sem pred par leti, nekega poletnega predvečera sedel v Topčiderskem parku, v bližini starega Dvora.

Orjaška platana pred Dvorom je nekak simbol Miloševe državniške genijalnosti, velike, globoko vkoreninjene, in ta platana daje še večjo častitljivost staremu Dvoru, v katerem je izdihnil svojo dušo stari Knjaz.

In ta častitljivost starega Dvora se spaja z misterijem večnosti.

In vse se izliva v nepojasnjeno, mirno ekstazo, a melanholija naših poletnih večerov in otožnost Topčidera daje svoj bolni ton.

In v istem času, ko človek čuti, kako potrebni so ti orjaki, ki ustvarjajo zgodovino, se zaveda, da so tudi oni igra neke nerazrešljive skrivnosti, ki je kriva, da nikdar ne vemo, kam nas pelje pot.

Miloš je izvršil svoje zgodovinsko poslanstvo in je odšel v molčanje neba in zemlje, katero je molčalo tudi takrat, ko je nedolžni sin starega knjaza padel kot žrtev zarotniških ministrov in jetnikov.

Knjaz Mihajlo! Koliko bolečnih tonov se vzbudi v srbski duši, ko sliši ime tega tragičnega človeka. V tem Košutnjaku

nas še drži skupaj. Integralno jugoslovenstvo in demokratizacija na vseh področjih in v vseh smereh, to so temeljna načela, brez katerih ne moremo naprej. Najboljša je ona grupacija sil, ki ima največ pogojev in smisla, da to izvrši, a najpravičnejše so one osebnosti, ki imajo največ sposobnosti, da to udeležijo na svojem področju — ne glede na to, odkod prihajajo.

*** Okrožni sestanek radikalne stranke v Splitu.** V ponedeljek se je vršil v Splitu okrožni sestanek radikalne stranke, katerega so se udeležili tudi Hrvati. Na sestanku so referirali dr. Subotić in dr. Negri. Sprejeto so bile resolucije glede železniških zvez, da se požuri gradba unske proge in spoj Sarajeva s Splitom. V agrarnem vprašanju se zahteva, da se spoštuje lastninska pravica, da se osvobodijo kmetje fevdalnih odnošajev in se jim z zak. zajamči nedotakljivost posesti. Za predsednika okrožnega odbora je bil izvoljen dr. Uroš Desnica, podpredsednikom dr. Niko Novaković in Hrvat svetnik Mate Bragadin. V odbor so bili izvoljeni Hrvati Grčić, dr. Jablanović, dr. Karušić, svetnik Stambula in Juro Kapuc. Sklenjeno je bilo, da bo središče upravnega odbora Šibenik, kjer bo skoro pričel izhajati organ radikalne stranke.

*** Demobilizacije.** Vsi rezervisti se bodo takoj odpustili. Vsled sklepa ministrskega sveta, da se takoj izvrši demobilizacija, je naročil vojni minister vsem komandam, da se takoj odpuste vsi rezervisti, ki še niso odpuščeni in ki so bili vpoklicani vsled zadnjih dogodkov v Madžarski na 6 tedensko orožno vajo. Obenem je izdal vojni minister odlok, da se vse regularne čete povrnejo zopet v svoje garnizije.

*** Evolucija v bolgarskem političnem življenju.** Sofijski »Državni vestnik« objavlja ukaz, po katerem je izvršena rekonstrukcija bolgarskega kabineta. Min. preds. Stambulijski je odložil portfelj vojnega ministra. To mesto prevzame Kosta Tomov. Minister pravde Radulov prevzame notranje ministrstvo. Za ministra pravde je imenovan Peter Janev. Manolov pa je prevzel ministrstvo saobračaja pošte in brzojava. Notranja situacija Bolgarske se je s temi imenovanji znatno izboljšala. Važen je zlasti vstop Manolova v vladu, ki je znan kot borec za ustanovne in meščanske pravice ter velik protivnik cenzure. Nadalje je velika pridobitev za Bolgarsko vstop Radulova v kabinet, kateri je vedno javno obsojal brutalni in lažni režim v notranji in zunanji politiki. Ta izprememba v kabinetu se smatra za evolucijo v bolgarskem politič. življenju. Zemljoradniški savez preizkuša s tem svoje največje politične veličine.

*** Nemčija mora plačati vse reparacije brez odloga.** Kakor izve »Berliner Zeitung am Mittag«, je prišlo v torek zvečer med angleškimi in francoskimi člani

(Srnjaku) je zakopan del duševne čistosti nas vseh, zato je ta kraj tako težak in usodepoln.

Ako ni bil Mihajlo mož velikega duha, pa je bil človek boljše vrste in njegova smrt je zamajala temelje patrijarhalne Srbije ter spustila strup v njeno dušo.

Zmes patrijarhalca, slovanskega fanta in despota male balkanske države, je imel Mihajlo Obrenović močno potezo idealista.

Pošten, marljiv, mož s trdo vsakdanjo energijo, pozitiven — Miličević v svojih spominih na Mihajla izrecno podčrtava te lastnosti — je bil poln čustev patrijarhalne Srbije in poln slovanske nerealnosti.

Nerealnost ideje o skupni akciji vseh balkanskih narodov o možnosti zveze, vsa dobrohotna naivnost te ideje, katero je življenje balkanskih narodov od l. 1868., ko je padel Mihajlo, pa vse do danes demantiralo na krvavi način, — je dobila v Mihajlu svojega prepričanega pristaša. Živel je v zablodi in ni opazil, da primitivnih narodov Balkana, katere je pahnilo v izvestno psihično zajednico zgolj skupno robovanje Turkom, ne more nobena sila spraviti v eno državo. Ko se bodo diferencirali in individualizirali, morajo nujno izbruhniti stara srednjeveška nasprotja in medsebojne borbe.

Mihajlo ni hotel spoznati, da ono, kar je tem narodom splošno, balkansko, ne daje povoda in možnosti, da nastopajo skupno, ne daje povoda za ustanovitev skupne države. Prezrl je zgodovinsko

reparacijske in garancijske komisije po daljši diskusiji do popolnega sporazuma. Angleški predlog, da se dovoli Nemčiji moratorij za prosinčev obrok izplačila, je propadel. Reparacijska komisija je enoglasno sklenila, da se ne bo spuščala v nikake pregovore z nemško vlado o odgoditvi sledečega odplačila, a še manj v kako revizijo odplačila, marveč bo zahtevala, da se celo odplačilo izvrši brez vsake diskusije. Reparacijska komisija je nadalje umaknila svojo že priznano koncesijo, da se izplačilo v znesku 810 milijonov zlatih mark pokrije s stvarnimi reparacijami.

*** Vzrok demisije ogrske vlade.** K demisiji ogrske vlade javljajo listi, da je glavni cilj min. predsednika grofa Bethlen zopetna vzpostavitev delazmožnosti nar. skupščine, ki je vsled neprestanih sporov med obema vladnima strankama postala docela delanezmožna. Demisija je bila podana vsled tega, da pridejo do rešitve najvažnejša vprašanja notranje politike.

*** Avdišence pri Hortyju.** Državni upravitelj Horty bo v naslednjih dneh na predlog ministerskega predsednika poklical k sebi razne madžarske politike, da zasliši njihovo mnenje glede političnega položaja. Za torek popoldne so bili poklicani k drž. upravitelju predsednik narodne skupščine Gal, poslanci škof Prohaska, grof Teleky, in grof Appony kakor tudi poljedelski minister Štefan Szabo.

*** Angleški delavci proti versajski mirovni pogodbi.** V nekem govoru v Liverpoolu je izjavil Henderson, da je angleško delavstvo mnenja, da mora Nemčija izvršiti vse reparacije. Zmanjšanje produktivnih sil Nemčije vsled delive Gornje Šlezije pa to onemogoča. Angleško delavstvo obsoja gospodarske določbe versajške mirovne pogodbe in je mnenja, da Nemčiji naloženi pogoji ovirajo njeno gospodarsko življenje.

*** Vojna med Ukrajino in sovjetsko vlado.** Kakor poroča ukrajinski presbiter iz Lvova, so ukrajinske čete 130. sovjetske brigade na liniji: Sturo-Konstantinov-Šepetiska-Polona pognale in Šepetiskovo zasedle. Rdeča kav. brigada, ki je bila nastanjena v Poloni je prestopila v upornikom. Sovjetske čete, ki so stražile mejo med Volinijo in Podolijo, so zbežale. — Ukrajinski uporniki so se odločili po teh uspehih prodirati proti Kijevu. Splošni napad proti temu mestu je že pričel. Pri Eastovu, 60 verst od Kijeva traja bitka že 3 dni med Ukrajinci in boljševiškiimi divizijami.

*** Protiboljševiški generali beže nazaj v Rusijo.** Eden izmed glavnih voditeljev protiboljševiških čet na Krimu general Sjačev je ubežal na motornem čolnu iz Carigrada na Krim. Kakor se je izvedelo, mu je sovjetski delegat obljubil popolno amnestijo in visok čin v rdeči armadi. General je sprejel sovjetsko

resnico, da so se večkrat najbolj sovražili in borili narodi, ki so imeli podobnosti v svojem značaju. V tem oziru je imel njegov naslednik, Milan Obrenović, mnogo več instinkta za zgodovino.

Mihajlo je veroval v Balkan. Ideja, s katero je Karadjordje došel v Srbijo l. 1817., je postala Miloševemu sinu vodilna ideja. Poznal je celo samozatajevanje v službi te ideje. Zategadelj je čudno, kako je bil Mihajlo v istem času ko je veroval v ta neizvedljivi sen, še precej realen, pozitiven politik.

V svojem stremljenju, da omogoči državno skupnost balkanskih narodov, je bil nerealen — v njegovi kombinaciji pa je bilo tudi nekaj stvarnega, namreč prepričanje, da bi moral biti na vodilnem mestu te državne zajednice samo en narod. V osvajanju mest pa je bil Mihajlo realen politik.

Hotel je Balkan s Srbijo na čelu. Ne samo po svoji eksaltaciji za poslanstvo Srbije v balkanski Zvezi, marveč po žrtvovanju samega sebe Srbiji, žrtv., katero je šlo tako daleč, da je pozabil na naravno rivalstvo med dinastijami in bil voljen, izročiti prestolonasledstvu predstavitelju druge dinastije, črnogorskemu Nikoli Petroviču, je ta Obrenović III. s svojo smrtjo zapisal v našo zgodovino nepopravljivo bolešč.

Nekega krasnega majskega dne, ko se vse veseli življenja, je došel v Košutnjak. Došel je v družbi z materjo svoje nedosojene žene in z dekletom, ki ga je ljubil in

sko ponudbo in se vrnil v Rusijo. Nadalje javljajo, da je ataman donskih kozakov, general Bogajevski, pobegnil v Bolgarsko, ker so ga obtožili protifrancoske agitacije! Donska vlada, ki je bila zadnji čas v Carigradu, je dobila nalog od antantnega vrhovnega komisarja, da ne sme zapustiti mesta.

Zanimivosti.

Vietnamska republika — Dinozauri še žive.
— Zaljubljen kozel.

Ruska sovjetska vlada je spravila »nezanesljive« vojne vietnike bivših centralnih velesil l. 1919. v posebno taborišče v Krasnojarsk. V tem taborišču je bilo interniranih razen 3000 častnikov tudi 10.000 mož. Ker so jih boljševiki prepustili večino same sebi, so morali skrbeti sami zase ter si pomagati na ta način, da so pričeli izdelavo raznih predmetov. Osnovali so svoje lastne tovarne, svojo lastno tiskarno, izdajali liste itd., a kar je najbolj zanimivo, osnivali so tudi svojo lastno banko, ki je izdajala lastni denar, ki je imel tudi — zlato kritje. V tej banki je bilo zaposlenih 20 uradnikov. Ta denar pa ni veljal samo v taborišču, ampak tudi zunaj, kjer ga je ljudstvo mnogo raje sprejemalo kakor pa sovjetske rublje. Taborišče je imelo tudi svojo vlado in parlament ter bilo urejeno sploh kakor prava pravcata republika.

Lansko leto smo poročali, da so na Alaski tamošnji lovci našli sledove velikanjskih živali, katere so pozneje tudi res izsledili in videli in ki so po vsej priliki potomke onih predpotopnih orjakinj, ki jih nazivamo dinozauri, brontozauri itd. — Istočasno smo poročali, da so raziskovalci Konga opazili tudi sledove podobnih živali. Vsled tega se je odpravila v Kongo v Afriko posebna ekspedicija, da poizkusi izslediti ter če mogoče vjeti domnevnega dinozaura. Ekspedicija se nahaja že dalje časa v afriških puščavah, toda brez uspeha. Sedaj pa poročajo londonski listi, da je ekspedicija nekeje v osrčju Konga res izsledila v nekih velikih močvirjih ogromne živali, katere smatra po vsej priliki za iskane dinozauri. Vprašanje je sedaj le, kako te kolose vjeti in spraviti v svet? Če se to posreči potem bomo morda tudi mi kdaj tako srečni, da bomo videli živali dolge po 15 in visoke po 6 metrov.

V okolici St. Gallena se nahaja zelo veliko divjih koz, na katere prirejajo domači in tuji lovci velike love. Lov na divje koze je, kakor znano, eden najtežavnih. Divje koze so znane kot dobre plezalke in skakalke, ki se ne strašijo niti najhujših skalnih sten in najglobljih propadov. Poleg tega nimajo le izredno dober sluh, ampak tudi voh. Sedaj pa poročajo časopisi o izredno zanimivem slučaju nekega divjega kozla. Ta divji kozel je pri-

katerega pogled je bil »podoben solnčnemu siju«. Hotel je uživati vso skrivnost bujne spomladi, dihati sveži vonj cvetlic in rože, vso ljubezen darežljive narave, toda....

Menihi iz Rakovice, monastira blizu Košutnjaka in spokornik, ki je pasel monastirske ovce, so videli tisto jutro sotoke na bizantinski ikoni Bogorodice in so čutili strah pred nesrečo.

In ravno istega dne 29. maja Gospodovega leta 1868. so prišli na Užičkem trgu nekega kmeta, ki je kakor obseden od hudega duha, dobil naenkrat prestrašeni in preroški pogled in se je tresel kakor šiba spustil v beg ter vpil z zblaznelim glasom: »Ne pustite, ljudje božji, ubili so nam knjaza. Ne pustite, ljudje!«

In da bi ne bilo treba odgovarjati, so ljudje zaprli preroka iz Kremone, ki je bil do tega dne mirčen, udan in krščansko skromen, a tudi sedaj ni hotel zatajiti svoje vizije, katero sta mu vdihnili Peko in Skrivnost.

In poginil je na najstrašnejši način pesnik starinske sentimentalne pesmi o mislih, ki se bore in katerim je navno žrtvoval vso slabost svojega ženskarstva.

Nad smrtno ranjenim knjazom je Anka Konstantinovičeva, hči Jevrema Obrenoviča, v paničnem strahu in v boli prosila zločince usmiljenja, toda črna straš se je razbesnela liki orkan.

(Konec prihl.)

*) Iz nedavno izišle knjige feljtonov in esejev: Dušan S. Nikolajević, kroz život i knjige, Beograd, štamparija Pavlović i Komp. 1921.

šel v dolino ter se pridružil čredi domačih koz, hodil je z neko posebno lepo domačo kozo ter se ni strašil niti pastirja in pred njim tudi ni bežal. Iz vseh znakov je bilo razvidno, da se je ta divji kozel zaljubil v to domačo kozo in v svoji ljubezni pozabil na vse nevarnosti. Toda to svojo ljubezen je končno plačal s smrtjo. Pastir je na kozlovi ljubezni obvestil lovce, ki so prišli ter nesrečnega zaljubljenca ustrelili.

Dnevna kronika.

— **Himen.** V ponedeljek se je poročil v Celju ravnatelj meščanske šole v Slovenjgradcu, g. Ferdo Sentjurc z g. učiteljico Milko Plohl.

— **Zmaga jugoslovenskih nacionalistov na zagrebški univerzi.** V nedeljo so se vršile volitve za jugoslov. akademsko podporno društvo na zagrebški univerzi. To je sicer dobrodelno društvo, a sedanji napet politični odnosaji so napravili tudi iz tega društva politično torišče. Volitve v akad. podporno društvo bi morale pokazati, kakšnega naziranja je večina naše omladine na tej univerzi. Umevno je, da so se za to volilno borbo pripravljali zlasti separatisti, ki so pred par dnevi pisali v »Obzorju«, da Slovenci in Srbi uživajo na zagrebški univerzi »gostoljubje« in da morajo ruski dijaki vstopiti v hrvatsko fakulteto, ako hočejo ostati na zagrebški univerzi. To ozkogledno frankovsko-radikalno burševstvo je doživelo pri nedeljskih volitvah velikanski poraz. Na svoje največje razočaranje je dobil »Hrvatski blok« samo 277 glasov. Jugoslovenski napredni blok je zmagal z 547 glasovi. Klerikalci so dobili 128 glasov, Trumbićevci 77 glasov. Na zagrebški univerzi je tedaj zmagala jugoslovenska nacionalna misel. Vse napredno jugoslovensko novinstvo pozdravlja to manifestacijo omladine, ki nam priča, da bo bodoča generacija sponosnejša za izvajanje pravega jugoslov. programa kakor je današnja. — »Hrvatski blok« je vodil sin znanega frankovca in člana habsburgovskega »Hrvatskega odbora« v Budimpešti, Košutić. To nam jasneje kot »Obzorje« politični zofizem dokazuje, v kakšne kalne vode je žal zabredel del hrvatske omladine. Zmaga jugoslov. nacionalistov med zagrebško omladino je svetel pojav v našem političnem mraku. Mladina, kvišku!

— **Dviganje vinskih cen.** Cene letošnjemu novemu vinu se neverjetno naglo dvigajo. Pred nekaj dnevi se je prodajalo letošnje vino še po 20–24 K l., sedaj pa zahtevajo vinogradniki v Ljutomerških goricah že po 32–36 K za l., a vinogradniki v Haložah 25–28 K za l. V obmejnišem odseku St. Jurij, Plač, Svečina, se prodaja liter po 30–32 K, pri Sv. Jakobu po 25–28 K, mariborski okolici pa po 25–30 K.

— **Zalitev jugoslovenske zastave na Reki.** V petek 11. t. m. so prišli na parobrode »Budimpešta« in »Panonia« trije individui oboroženi z bombami. Parobroda sta imela izvešeno jugoslovensko zastavo. Ona trojica je zahtevala, da se zastava skine in iz strahu pred bombami so mornarji ugodili njihovi zahtevi. Na pritožbo kapetana je bila zastava zopet razobešena in ji je bila izkazana vojaška čast.

— **Promet z Madžarsko.** Dne 15. novembra t. l. se je otvoril redni osebni, priljubljeni in tovarni promet z Madžarsko preko Kotoribe v istem obsegu, kakor pred ukinjenjem.

— **Oddaja trt iz državnih trtnih nasadov.** Opozarjamo interese na današnji razpisni razglas na zadnji strani lista.

— **Božične razglednice.** Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani je izdala po originalnih akad. slik. Šantlja serijo 6 tako lepih božičnih razglednic, ki se naročajo lahko tudi pri založništvu v Ljubljani, Wolfova ul. 1. ter stanejo serija 2,50 Din.

— **Umor sedemdesetletne starke.** V Koprivnici so našli te dni ob okrajni cesti umorjeno 70 letno prevžitkarico Žibertovo iz Lokve. Žibertova je postala žrtev zverinske pohotnosti. Orožništvo išče sedaj zločinca.

— **Stavka delavcev v tovarni »Zlatarka« v Celju.** V tovarni »Zlatarka« v Celju stavkajo zlatarski delavci že od prednjega ponedeljka, ker ravnateljstvo ni hotelo sprejeti njihovih zahtev po zvišanju mezd.

— **Mobilizacije se je zbal** ter pobegnil v Nemško Avstrijo vpoklicani nemčur Karel Herman iz Laškega. Upamo, da ga bodo naše oblasti, ko se povrne, sprejele temu primerno.

— **Tatinski zemljemerec.** V Senovem pri Rajhenburgu je ukradel tamošnji tatinski zemljemerec T. pri izplačevanju rudarjev svojemu tovarišu nadniku Hlebecu 40.000 K. Bil je aretiran.

— **Murska Sobota.** Semkaj je premeščen iz Ljubljane in povišan za sodnega izvršilnega uradnika g. Slavoljub Gregorič, mož kremenitega značaja, ki je prvi začel orati ledino na organizacijskem polju med uradno štvom v Sloveniji. Ustanovil je marsikatero organizacijo, jo vodil ter na ta način marsikateremu pripomogel do potrebnega kruha. Upamo, da bode tudi tukaj, kjer tako rabimo kulturnih delavcev, vršil svoje započeto delo naprej.

— **Nov priročen pristojbenik** izide tekom decembra in bo obsegal na preko 200 strah v sistematični, abecedno urejeni razpredelbi vse pristojbine v smislu novega, sedaj od zakonodajnega odbora narodne skupštine odobrenega začasnega pristojbinskega zakona, kakor tudi vse sodne in pošne pristojbine. Upoštevane so pa tudi še prejšnje, vsled posebnih zakonov in odredb veljavne pristojbine in olajšave. Knjiga stane broširana 10 din., kot priložena tiskovina 11,50 din. ter je jako praktična in neobhodno potrebna za vse pisarne, urade, trgovce in privatnike, ki imajo posla z oblastmi. Radi omejene naklade, jo je naročiti takoj pri izdajatelju: dr. Ivan Černetu, gospodarska pisarna Ljubljana. Pri naročitih nad 100 izvodov 10 odst., nad 500 izvodov 20 odst. popust. Denar je vpslati ob naročilu ali pa nakazati na čekovni račun št. 368. 1737

Mariborske vesti.

Maribor, 16. novembra 1921.

— **V odgovor »Straži«.** Med drugimi je doletela zadnje čase tudi mene velika čast, da si me je blagovolila resnicoljubna »Straža« izbrati za tarčo, ob kateri lomi sedaj kopje svojega ostudnega napadanja. Mene to napadanje sicer ne vznemirja, vendar pa predlagam »Straži« sledeče: Če mi dokaže, da sem se kdaj podpisoval »Skorianik« plačam takoj 10.000 K za Jugoslovensko Matico ter 10.000 K za Slovensko Planinsko Društvo. Kakor je laž prva »Straža«: trditev, tako je laž tudi druga, da sem vodil napad na kolporterja Reyerja in da je imel Reyer med našimi listi samo en nemški list, ker je imel v resnici samo nemški in niti enega našega in radi česar so mu jih raztrgali drugi in ne jaz. Ivan Škerljanc.

— **Proti terorizmu.** Svoječas smo v našem listu objavili slučaj delavca mestne planarne Waldhauserja. »Volksstimme« z dne 10. novembra pa je vzela v zaščito delavce, ki so Waldhauserja napadali in katerih eden je bil zaradi dejanskega napada obsojen na plačilo globe in povrnitev vseh stroškov. »Volksstimme« trdi, da je vse to izmišljotina, dasiravno so na razpolago sodni listi. Na stvari je nekaj drugega: G. Waldhauser se ne mara organizirati v socijalno-demokratski stranki; zaradi tega je svojim tovarišem trn v peti. Neumno je trdniti, da en sam delavec teroriziral vse ostale, kakor to očitajo Waldhauserju njegovi tovariši, današnji Slovenci in včerajšnji »Nemci«. Teroristom pa povemo: Smo v državi, v kateri je vsakemu delavcu dano na prosto voljo, kje se huče organizirati in kakšno prepričanje zastopati. Nismo v državi čezvračke!

— **Učitelj in trgovec.** Z ozirom na to našo notico z dne 6. t. m. smo prejeli s pristojne strani pojasnilo iz katerega je razvidno, da g. K. kot strokovni učitelj šole, ki ni podrejena prosvetnemu ministrstvu, ni dolžan polagati izpita iz slovenščine. Če pa je delal v prostem času včasih v nekem tukajšnjem podjetju za pisalne stroje, je to storil kot volonter in da si pridobi strokovno prakso, oziroma, da ne pride iz prakse, kar rabi neobhodno pri poučevanju v šoli. Nas dalje ta zadeva ne zanima, opozarjamo pa gg. dopisnike, naj zavej, ki se pozneje izkažejo kot nečedne in osebne, ne vlačijo v list, ampak naj se obrnejo, če mislijo da se jim godi krivica, s konkretnimi dokazi naravnost na pristojno mesto.

— **Podružnica Slovenskega lovskega društva za Maribor in okolico.** Slovensko lovsko društvo, kateremu pristaja važna naloga tudi pri ureditvi lovske zakonodaje, je ustanovilo svoje podružnice že v vseh naših važnejših krajih, kakor v Celju, Ptuj in Novem mestu. Treba je, da se tudi lovci mariborskega okraja organizirajo, da se tako učinkovito pospešuje športno lovljenje in preprečuje uničevanje naših lovov. Pripravljali odbor sklicuje za petek 18. t. m. ob 6. uri zvečer slovenske lovce iz Maribora in okolice na ustanovno zborovanje podružnice Slovenskega lovskega društva za Maribor in okolico v restavracijo Union.

— **Vsi oni invalidi,** kateri še niso bili v svrhu pregleda zaslisani, se pozivajo, da se zgledajo do 20. t. m. v mestnem vojaškem uradu, da bodo zaslisani glede njihove invalidnosti. Komisija za pregled invalidov, ki bode vnovič poslovala od 18. do 25. t. m. v Dravski vojašnici, bode zdravniško pregledala le tiste invalide, ki so bili zaslisani pri mestnem magistratu.

— **Triglavan!** Dne 19. t. m., t. j. v soboto, se vrši sestanek starejšin akademskega društva »Triglav« in sicer ob 20. uri v posebni sobi gostilne »Halbwild«, Jurčičeva ulica. Ker je na dnevnem redu konstituiranje pokrajinskega odbora starejšinske zveze za mariborsko okrožje, se prosi, da se vdeležijo tt. starejšine tega sestanka v kolikor mogoče velikem številu.

— **Izgnan iz Maribora** bo končno poljski žid Grossinger, ki je bil že dvakrat obdolžen kupčije z dekleti, prvič oproščen, drugič pa te dni pred sodiščem kaznovan. Grossinger je navedel pri oglašitvi tudi napačne podatke, češ, da je pristojen nekam v Bosno in ne v Galicijo. Kakor čujemo bo sedaj nadležni žid izgnan iz Maribora.

— **Izgubljen.** Neki gospod je sinoči ob pol enajsti uri izgubil 12.339 K denarja. Denar se je nahajal v listnici. Pošten najditelj se prosi, naj denar odda na policiji.

— **Vrag naj vzame Jugoslavijo** je vpil 28 letni Leon Hojnik iz Studencev v ponedeljek v kavarni »Rotovž«, ko je kavarinar poklical stražo, da ga odstrani vsled razgrajanja. Poleg tega pa je ozmerjal stražo še s »čiči, ki so jih izgnali Italijani iz Trsta« itd. Bil je aretiran ter izročen državnemu pravdnistvu.

— **Čudno ljubimkanje.** Znan potepuh 27 letni Rudolf Ertl, ki je bil komaj 8. t. m. izpuščen iz tukajšnjih zaporov ter odveden v pristojno občino se je 14. t. m. pojavil zopet v Mariboru ter poplaval ves dan v gostilni Knupleš v Vetrinjski ulici. V veselem razpoloženju je končno prišel objemati tamošnjo natakario, toda ne iz ljubezni, ampak za to, da ji je neopaženo izmaknil iz žepa več stodinarskih bankovcev. Praktični ljubimec pa ni imel sreče v svoji ljubezni, kajti ostali gostje ki so opazovali njegovo objemanje, so opazili tatvino. Ko je Ertl uvidel, da je razkrinkan je hotel pobegniti, toda pozvana straža ga je še pravočasno prišla in odvedla v zapor.

— **Požar na Trgu svobode.** V ponedeljek zvečer krog pol 21. ure se je dogodil na Trgu svobode prav burlesken prizor. Pasanti, ki so šli mimo barake kostanjarja Matije Kodriča so opazili, da se vali iz zaprte barake gost dim. Poklicali so nemudoma stražnika, ki je prihitel ter vlomil vrata. V baraki so gorela drva, katera je bil kostanjar naložil na vročo peč, da se osuše in ki so se vsled prevelike vročine vnela. Situacija je bila silno enostavna, toda mesto da bi bil stražnik ali kdo drugi pometal drva ven na sneg, je raje poklical požarno brambo, ki je res prihitela pred barako z avtomobilom in brizgalko. Zadolneli so glasovi poveljnika, možstvo se je pripravilo na gasilno akcijo; tedaj pa sta stopila dva moža v barako ter se od srca nasmejala, zgrabila peč z drvmi vred ter jo postavila na sneg. S tem je bil pa tudi že pogašen ta velik požar na Trgu svobode, ki je pokazal kako majhni junaki so nekateri ljudje.

— **Kavarna Central.** Danes koncert salonskega orkestra Perc-Comelli, začetek ob 8. uri. 1751

— **Velika kavarana.** Danes zvečer koncert prvovrstne salonske godbe profesorja Kubička. 1252

Narodno gledališče.

— **»Vzgojitelj Lanovec«.** Jutri se v pripori Oto E. nstova komedija »Vzgojitelj

Lanovec«. Zdrava tendenca te komedije, ki ni pisana le dramatično efektno, temveč je tudi polna srditiga humorja, ji daje ono vrednost, ki jo je ustvarila v stalni repertoar vseh velikih in malih gledališč. Bedni odrski junak te drame je nadučitelj Lanovec, ki je prišel na to mesto z golufijo — prilastil si je sprilcevala svojega brata. — A tendenca komedije se ne naslanja na njegovo golufijo, temveč na njegovo nepravo, nepedagogično hotenje v šoli. On ni vzgojitelj živih bitij, temveč strojev. Njegov šolski disciplinarni red obsega nad sto paragrafov. Disciplin in red sta mu vse. Za vse drugo, za ljubeznipolno vzgojo otroških duš nima smisla. Učiteljstvo, ki je nastavljeno na njegovi šoli, v glavnem ni dosti boljše. Eden se uda v pouku zahtevam Lanovca iz klečeplastva, drugi je sploh prepričan, da stori že vse, če izpolnjuje svoje neposredne dolžnosti, ki jih ima napram svojemu vodji, namesto, da bi se zavedal dolžnosti, ki jih ima napram svojemu poklicu, napram otrokom, ki so mu zaupani, tretjemu je šola le postranski poklic, glavni smoter življenja najde pri tarokiranju in oskrbovanju svojega malega gospodarstva. A eden je med njimi, ki je pravega duha, ki mu je vzgoja otroških duš umetnost, ne pa rokodelstvo. Kakor povsod, kjer vstane sredi gnile šablone sveža »kapka moč, ki hoče, sledeč klicu svoje vesti, reformirati, tako tudi ta učitelj Kremenjak ne najde razumevanja in si nakopije sovraštvo. V krepkih dramatičnih scenah butneta Kremenjak in Lanovec drug ob drugega. In zd se skoraj, da bodo nevednost, neznačajnost in zloba zmagale. A dež. šolski svetnik dr. Sršen, ki je pedagog-učencjak, se zavzame za Kremenjaka in obsodi Lanovca; in ko pride še veliki golufiji Lanovca na sled, tega spodi iz šole in poveri nje vodstvo Kremenjaku.

Kultura in umetnost.

— **Plesni večer Alme Jelenske.** Opozarjamo mariborsko občinstvo na glasove zagrebškega časopisja o umetniškem značaju plesalke Alme Jelenske. »Jul. List« z dne 12. decembra 1920. je pisal: »Gospa Alma Jelenska je na svojem plesnem večeru dokazala, da ima ne samo resno ambicijo, marveč tudi nedvomni talent. Dočim na svojih lanskim nastopih še ni mogla zakriti precejšnjega diletantizma, je gospa Jelenska, izza daljših študij na Dunaju, tokrat dokazala, da je krenila na dobro pot... Veliko pozornost je posvetila svojim kostumom, izdelanim večinom po načrtih slikarja Radovana Tomassea. Ti kostumi so okusni in v skladu z značajem muzičnih plesov.« — »Agramer Tagblatt« je poročal: Alma Jelenska, ki častno zastopa moderno plesno umetnost, bo proslavila svoje rojstno mesto Zagreb daleč v tujem svetu. Ona je kljub svoji mladosti zrela, svojo umetnost ume doživljati duševno in ji vtisniti pečat resnosti. Spada v vrsto tistih umetnic-plesalk, ki med plesom žive popolnoma zase in doživljajo, kakor da občinstvo v dvorani sploh ne obstoja. Umetniško in estetično pravi »Wunderkind«. Njena umetnost je v resnici resna. — Alma Jelenska je doživela velike uspehe tudi na Dunaju. Njen plesni večer v Mariboru nudi naši publiki vpogled v visoko estetično in umetniško stran modernega plesa. Na sporedu so izbrane točke. Vstopnice v predprodaji: trgovina muzikalij Höfer in papirnica Brišnik.

Izpred sodišča.

— **Kaznovan selmski tat.** Na dan sv. Simona in Juda lanskega leta je bil na Muti sejem. Izpred neke gostilne je bil ukraden konj bele barve, katerega so drugi dan zasledili orožniki pri posestniku Francu Galinu v Soboti. Ta je trdil, da je grede s sejma kupil konja na cesti od nekega moža za 3000 avstrijskih kron. To se je takoj zdelo sumljivo, ker je bil konj sodno cenjen na 6000 jugoslovenskih kron. Franc Galin je bil izročen od avstrijskih oblasti okrognemu sodišču v Mariboru, ker je jugoslovanski državljan. Tukaj je tatvino priznal. Obsojen je bil na osem mesev težke ječe.

Glavni urednik: Radivoj Rehar.

Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

OSKAR WILDE:

Pahljača Lady Windermere.

(Drama v štirih dejanjih.)

Prevel: Radivoj Rehar.

(Dalje).

Lady Plymdale: Ker hočem, da vzameš s seboj tvojega moža — v zadnjem času mi posveča tako pozornost, da mi je že naravnost v nadlego. Ta ženska bo kot nalašč zanj. Plesal bo po njeni piščalki, dokler se ji bo zdelo, potem ne bo več mučil. Zagotavljam te, te vrste žensk so prav potrebne — ker so prvi predpogoj za srečno zakonsko življenje nezakoncev.

Mr. Dumby: Kakšna uganka si!

Lady Plymdale: (ga pogleda). Da bi bil tudi ti tak!

Mr. Dumby: Sem tudi — in sicer samemu sebi. Jaz sem na tem svetu menda edini človek ki si ne želi nič drugega nego to, da bi natančno spoznal samega sebe — in vendar nimam momentano nobenega upanja, da bi se mi kdaj uresničila ta želja! (Gresta v plesno sobo. Lady Windermere in Lord Darlington vstopita iz terase).

Drugi prizor.

Lady Windermere: Da, to, da je prišla sem je strano, neznosno. Sedaj vem, kaj ste mislili danes pri čaju. Zakaj mi niste povedali tega naravnost? — To bi bil moral storiti.

Lord Darlington: Nisem mogel! Mož ne sme izdati nikoli pregreh drugega moža! Toda, če bi bil vedel, da vas bo silil, da jo morate povabiti, mislim, da bi vam bil to vseeno povedal. Potem bi vam bila mogoče prihranjena ta sramota.

Lady Windermere: Jaz je vendar nisem povabila. Vztrajal je pri tem, da mora priti — proti moji prošnji — proti mojim ukazom. Ah! cela hiša se mi zdi omadeževana! Saj čutim, da se mi vsaka ženska na tihem roga. — In kako pleše z mojim možem. S čim sem si to zaslužila? Celo življenje sem mu podarila, — vzel mi je — uporabil — pokvaril! Sram me je same pred seboj; toda manjka mi poguma — strahopetka sem (se- de na zofa).

Lord Darlington: Če vas vsaj prav malo poznam, potem vem, da z možem, ki ravna tako z vami, ne morete živeti skupaj. Kakšno življenje bi bilo to? Saj bi morala čutiti, da vas vsak hip ko govori z vami, nalaže! Da je vsak njegov pogled lažljiv, da je lažljiv njegov glas, dotikljaj, da je lažljiva njegova strast! Prišel bi k vam, a bil bi s srcem pri drugi. Vi bi bila sama maska za njegovo resnično življenje, zagrinjalo, ki bi skrivalo njegovo skrivnost.

ad št. 6742-21.

1825

RAZGLAS

glede oddaje vinskih trt iz državnih trtnih nasadov.

S tem se daje vinogradnikom na znanje, da se bodo spomladi leta 1922 oddajale trte iz drž. trtnih nasadov v Sloveniji (Vinarsko nadzorništvo v Mariboru ima na razpolago okoli 70.000 cepljenk, 25.000 korenjakov in 200.000 ključev; vinarsko društvo v Novem mestu pa 20.000 cepljenk, 86.000 korenjakov in 400.000 ključev) po sledečih cenah in sicer:

1. cepljenke 1a, za 100 komadov	350 K;
cepljenke 1a, " " "	150 K;
2. korenjaki 1a, " " "	70 K;
korenjaki 1a, " " "	35 K;
3. ključi 1a, " " "	20 K;
ključi 1a, " " "	10 K.

Te cene veljajo le za manj imovite posestnike, ki doprinesejo od pristojne občine tozadevno potrdilo. Vsem drugim naročnikom se bodo trte zaračunale za 75 odst. dražje. Nasprotno se cene v slučajih dokazane revščine izjemoma znižajo za 25. odst. Nadalje veljajo te cene le na oddajnem mestu v pristojni drž. trtnici. Omot in dovoz na železnico ali pošto se zaračuna posebej.

Trte dobijo le vinogradniki iz Slovenije, ki se zavežejo, da bodo iste sadili na lastni zemlji.

Pri dodelitvi korenjakov se bo oziralo v prvi vrsti na one naročnike, ki nameravajo zasadiati lastni matičnjak, pri dodelitvi ključev pa na one, ki cepijo trte za lastni vinograd in ne za prodajo in ki doprinesejo tozadevno potrdilo pristojne občine.

Naročila se sprejemajo pri drž. trtnih nasadih in pri pristojnem vinarskem nadzorništvu (v Mariboru ali v Novem mestu) in sicer najkasneje do konca novembra 1921.

Po tem roku se trte razdelijo sorazmerno med vse upravičene naročnike, katerim se dostavi tozadevna nakaznica.

Vsak naročnik, ki se mu nakažejo naročene vrste trt, je obvezan iste prevzeti in plačati. Naročniki, ki dobijo dodeljene druge sorte nego so jih naročili v nadomestilo, morajo nakaznice, če dodeljenih vrst ne želijo, tekom 14 dni s priporočeno pošto vrniti, drugače so tudi oni zavezani, nakazane trte prevzeti in plačati.

Ljubljana, dne 8. novembra 1921.

Pokrajinska uprava za Slovenijo,
oddelek za kmetijstvo.

Lady Windermere: Prav imate — popolnoma prav! Kam pa naj se obrnem? Rekel ste, da mi hočete biti prijatelj. Lord Darlington — recite mi, kaj naj storim? Ste sedaj res moj prijatelj?

Lord Darlington: Med moškimi in ženskami ni prijateljstva, tu so samo strasti: sovraštvo, oboževanje, ljubezen — samo prijateljstvo ne. Jaz vas ljubim —

Lady Windermere: Ne, ne — (vstane).

Lord Darlington: Da, ljubim vas. Vi ste mi več nego vse na svetu! Kaj imate od vašega moža? Nič. Vse kar ima dobrega, vse je dal tej ženski, ki je prišla v vaš zakonski dom, da vas osineš pred vsemi svečami. Jaz pa vam ponujam vse moje življenje —

Lady Windermere: Lord Darlington!

Lord Darlington: Moje življenje, vse moje življenje. Vzemite ga, naredite z njim kar hočete...! Ljubim vas...! Ljubim vas, kakor še nikoli nisem ljubil nobenega drugega živega bitja. Od onega trenutka, ko sem vas spoznal, sem vas ljubil, ljubil slepo, oboževal, blazno! Takrat tega niste vedela — sedaj veste! Zapustite to hišo še danes. Nočem reči, da je svet ali glas sveta, glas človeške družbe brezpomemben. Vse to je važno — zelo važno! Toda so moment, ko moram brezobzirno izbrati med življenjem v njegovem lastnem smislu in med lažnim, slabim, ponižujočim životarjenjem, katerega zahteva od nas hinavski svet. Tak moment je prišel za vas sedaj — izbirajte! O, moja najdražja, izbirajte!

Lady Windermere: (gre s počasnimi koraki od nje-ga gledaje ga s prestrašenimi pogledi). Za to nimam poguma —

Lord Darlington: (ji sledi) Da, imate pogum. To bo sicer pomenilo šest mesecev bolesti in tudi sramote, če hočete, toda ko ne boste nosila več njegovega imena, ampak moje, potem bo vse dobro. Margareta, moja najdražja, moja bodoča žena — da, moja žena! Kaj ste danes? Ta ženska je zavzela mesto, ki po vsi pravici in po vseh zakonih pripada vam! Ah, pojdite vendar — pojdite iz te hiše, z glavo pokonci, s smehljajem na ustnicah, s pogumom v očeh. Ves London bo vedel, zakaj ste to storila. Kdo vas bo obsodil? Nič! — In, če storite to, kaj je potem? Slabo? Kaj je slabo? Slabo je, če mož zapusti svojo ženo na ljubo nesramni pocestni ženski; slabo pa je tudi, če ostane žena še nadalje pri možu, ki jo tako poniža! Nekoč ste rekla, da ne poznate v takem slučaju srednje poti — bodite sedaj dosledna. Bodite pogumna — bodite samosvoja!

Lady Windermere: Bojim se biti samosvoja. Pu-stite da premislim! Pustite da počakam! Mogoče se bo moj mož zopet vrnil nazaj k meni (sede na zofa).

Lord Darlington: In vi ga boste zopet sprejela? Torej vendar niste to, za kar sem vas smatral? — Ravno tako ste, kakor vsaka druga ženska! — Pre-nesti hočete raje vse, nego upreti se svetu, katerega hvalo prezirate! V enem tednu se boste že sprehajala z ono žensko v Hyde Parku, sprejemala jo boste v posete, bo vaš dnevni gost, vaša najljubša prijateljica.

Storila boste raje vse, kakor pa da bi z enim samim udarcem razbila to ogabno zvezo. Imate prav. Vi nimate poguma; prav nič ga nimate!

Lady Windermere: Ah, pustite me, da premislim. Sedaj vam se ne morem dati odgovora (si bolete po-gladi čelo).

Lord Darlington: Ne, sedaj ali nikdar.

Lady Windermere: (vstane) Torej potem nikdar! (pavza).

Lord Darlington: Razjedate mi srce.

Lady Windermere: Moje je že razjedeno. (pavza.)

Lord Darlington: Jutri zapustim Anglijo. Danes se vidi zadnjič v življenju. Nikoli več me ne boste srečala na potih tega sveta. Za trenutek, za en sam trenutek sva se zblížala, za en sam trenutek — sta se dotaknili najini duši. Sedaj se ne bosta dotaknili nikoli več. — Bodite srečna, Margareta! (odide).

Lady Windermere: Kako sama sem, kako strašno sama! (godba preneha; vojvodinja Berwick in Lord Paisley vstopita smejoč se; za njima pridejo ostali go-sti).

Tretji prizor.

Vojvodinja: Ljuba Margareta, govorila sem celo uro z Mrs. Erlynne in sedaj mi je žal za vse, kar sem vam pravila o njej danes popoldan. Seveda, če jo vi povabite sem, mora na vsak način tudi spadati sem. To vam je res priključiva ženska z zelo razumnimi raz-zori o življenju. Rekla je, da je proti temu, da se hude več ko enkrat poroče. Tako sem radi Avgusta čisto pomirjena. Resnično si ne morem predstavljati, kakaj govorje ljudje tako grdo o njej. Moje unukinje — Savilove — te so pač pristne opraviljke. Kljub temu pa bi se na vašem mestu vendar odpeljala v Hamburg. Ona je tako — malo preveč privlačna. — Toda kje je vendar Agata? Ah, tu je (Lady Agata in Mr. Hopper vstopita s terase). Mr. Hopper, zelo se hudejem na vas, ker ste mi odpeljali Agato na teraso; dekle je tako občutljivo proti mrazu!

Mr. Hopper: Zelo mi je žal, vojvodinja. Sli sva ven samo za trenutek, da se malo razgovoriva.

Vojvodinja: Ah, gotovo o Avstraliji?

Mr. Hopper: Da.

Vojvodinja: Agata, moja draga! (jo pokliče k sebi).

Lady Agata: Da, mama.

Vojvodinja: (tiho) Se ti je Mr. Hopper razkril —

Lady Agata: Da, mama.

Vojvodinja: In kaj si mi odgovorila?

Lady Agata: Da, mama.

Vojvodinja: (nežno) Moja sladka! Ti rečeš vedno pravo! Mr. Hopper! James! Agata mi je vse poveda-

la! Kako oprezno sta skrivali vajino skrivnost.

Mr. Hopper: Torej vi nimate nič proti temu, da vzamem Agato s seboj v Avstralijo, vojvodinja?

Vojvodinja: (razburjeno) V Avstralijo? Prosim ne imnujte mi tega surovega kraja!

(Dolje prihodno)

Mala oznanila.

Trgovsko izveščena gospo-dična, vedno ločen-šine, hr-vadine in nomen-šine v govoru in pravi ter vajena vseh pla-tarskih del, vše služba za takojšen ne top. Poudbe na upravnšlvo pod 1822 1822

Soliden gospod zeli opremlje-no suho za takoj. Z celo ostr-bo prednost. Poudbe na upra-vo pod „Snažna soba“ 1824-1

Gospoda se sprejme na hrano, Frankopanova ul. 37. 1823-1

Kupim vsako množico bukovi-h drv. P. nudbe na trdko lipe, Taitenbachova ul. 14. 1827-1

Ječmena kupim vsako mno-žico. Plačam najvišje cene. Ivan Vidmar, pražarna kave in ječmena, Vrtna ulica št. 8, Maribor 1821

Ugodne prilike za ženine in neveste! Proda se z 1. decembrom t. l. kompletna spalna soba, jedilna soba in kuhinja z vs. priblino, perilom, kuhinjsko pos. do por-clanom, steklom itd. Novo kuphen pred nekaj meseci, po zelo ugodni ceni; even-tuelno tudi na obr. e. Vpraša se pri blaga ni Pinter & Leonard, Maribor. 1818 8-2

Izgubil se je uhan starše-fazono, čistihi naditih se naproša ga oddati proti na-gradi v šoli Glasbene Micele pri Gola. 1813 2-2

Divan, steditnik in razno drago se ceno proda. Naslov v uprav-ništvu

Brivnica Franca Novaka na Aleksandrovi cesti št. 2; se priporoča 32

Pristopajte k Ju-goslovenski Matici.

Najtepše slike dobite po najnižjih cenah pri fotografu Dolenc, Meljska cesta. Slike za potne liste izdeli v 5. minutah. 1828

Zimsko perilo, klobuke, čevlje razno modno in ga-copate, nogavice lanterijsko blago najboljše vrste kupite najceneje pri trdku Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2.

KNJIGOVEZNIKA
MARIBORSKE TISKARNE D. D.

KI JE NAJMODERNEJŠE UREJENA, SE
PRIPOROČA CENJENEMU OBČINSTVU,
OBLASTVOM IN URADOM. PREVZEMA
VSA V KNJIGOVEŠKO STROKO SPADA-
JOČA DELA.
IZVRŠBA SOLIDNA! CENE ZMERNE!

Petek 18.:

Solistni
večerVeliki
kavarni!

Spored sledi!

Jetika! Dr. Pečnik. Jetika! Damašnje st. g. znanstveno zdravljenje. Vsak jetenik, ki hoče doma ozdraviti, naj kupi knjigo. V vseh knjigarnah, 48 strani, 9 kron. 1046

Nahrbtniki

za planine v raznih velikostih iz jadravine oziroma gumiranega platna, gurte za rolo, tra-kovi za žaluzije, mreže za konje, žoge za nogomet, gonilni jermeni od pri

iv. Kravos, Ma ibor
Aleksandrova c. 13.

Citajte in razširjate
povsod naš list
„TABOR“